

Petrusák János

„Csendet és figyelmet kérek!”

A 2024-es Tokaji Író Táborban a résztvevők között érdeklődtem, a teljesség igénye nélkül merítve a korcsoportok, ismertségi állapotok és az irodalmon belüli szakmai érdeklődés szerint. Akkor megállapíthattuk: „jó, hogy valami van, és ezt azzal értékeljük, hogy részt veszünk benne”. Idén elsősorban az iránt érdeklődtem, hogy miért kell csend és figyelem az íróknak.

Semmilyen tábor nem lehet résztvevők, így egy író tábor írók nélkül. Persze tudnunk kell – és ez nagyon hasznos –, hogy újságírók, médiaszakemberek, színházigazgatók és más művészeti ágak képviselői szintűgy jelen vannak, hiszen egy ilyesfajta szakmai összejövetel egyik célja a szakmai ismeretek-érzetek bővítése mellett az ismerkedés. Még akár politikussal, illetőleg politikai döntéshozóval is megtalálhatjuk a beszélgetési lehetőséget.

Az író tábor elnök nélkül sem lehet, ezért hadd kezdjem L. Simon László, a Tokaji Író Tábor Egyesület elnökének első szavaival a nagymúltú Rákóczi-pincében. „Csendet és figyelmet kérek!” Valóban, ez minden író, művész és alkotó vágya. Csendet és figyelmet kérünk. A fortyogó világban impulzusokat lehet gyűjteni, de az alkotáshoz csend és nyugalom kell. A figyelem pedig szintén egyértelmű igény. Hiszen mit ér az olyan leírt gondolat, amelyre

nem figyel senki? Azt mondják ma, hogy ez a leírt gondolat magát az író minősíti. Hiszen manapság bárki a szó soros értelmében szinte bármit a közösségi média révén a nagyvilág elé tárhat. Sajnos, itt, aki a hangosabb, illetőleg akinek a szavát felerősítik, az lesz a sztár. Ez azonban nem minőségi figyelem, hanem a pillanat igényéé, amelyben egy gondolat vagy gondolatmorzsa, szinte egy „beköpés” közzsájon foroghat. Ez nem lehet művészet! Ahogyan egymás között – borozgatás közben – megfogalmaztuk: az író az, aki írni képes, így tudja gondolatait a világ elé tárni, amely világ kíváncsi erre. És itt van a nagy hiányosság! Az ilyen-olyan rapperek, akik között sokaknak annyi énekhangjuk sincs, mint nekem – pedig én aztán tudom, hogy nekem semmi sincsen –, akár milliárdokat kaszáló sztárok is lehetnek, miközben eszeveszett marhaságukat ordítják világgá. Hogy ez legyen egyfajta etalon?

A tábor történéseiben kissé előre ugorva, a 80 esztendő Magyar Írószövetség kapcsán mind a hivatásos előadók között, mind a hallgatóság soraiban felbukkant a politika odafigyelési vagy oda nem figyelési motívuma, hogy ez jó vagy sem. Azon túl, hogy többen a szocialista idők strukturális hatalmú írószövetségét és szövetségi

elnökeiket emlegették, akik szinte államtitkárként viselkedhettek a magyar irodalom felett, ahhoz képest a mai Magyar Írószövetség civil szervezet, egy a sokezer között. És elhangzott az is, a politikus azért figyel oda a rapperre, mivel annak – állítólag – többszázezer hallgatója (követője) van, így talán annyi szavazatot hozhat be vagy éppen vihet el tőle. Míg egy író – még a ma sikeres is – mennyit? Ezret, esetleg kicsivel többet?

Arra, hogy az író a gondolat, amelyből a tettek lehetnek, a gondolat, amely segít megérteni a létünk, a világ kihívásait, mind az egyéni, mind a csoportos kihívásokat, hogy a múltba nézve is a jelennek szól, amely jelen meghatározza majd a jövőt... – Sajnos, a mai politikusok erre nem gondolnak.

Visszatérve a megnyitóra, L. Simon László nagy lelkesedéssel köszöntötte Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkárt, azzal, hogy országos politikus a megnyitó beszédjére el szokott jönni, de államtitkár vagy helyettes államtitkár csak akkor aludt a tábort, amikor ő vagy Szentmártoni János éppen azok voltak, és persze így jó a politika figyelme, de... Az államtitkárnő beszédet mondott, emléktáblát avatott, mint tette volt előtte más is, viszont lehetett volna vagy lehetne majd egy beszélgetés arról, hogy a politika mit vár el az íróktól és az írók a politikusoktól.

A tábor végén Mezey Katalin mint alkotó és mint könyves műhely vezetője, a magyar irodalom segítője így foglalta össze gondolatait az íróktábor kapcsán: „a kortárs magyar irodalmi élet egyik megvalósulása ez a Tokaji Íróktábor, ahol érdekes témákról beszélgetve mindenki jelen van, aki hajlandó az eszmék megvitatására, továbbá itt

vannak azok, akiket érdekel a magyar irodalom megmaradása, lehetőségei és értékei”.

Richly Gábor, a Magyar Művészeti Akadémia főtáboros szintén az odafigyelésről szólt, amelyre kiváló alkalom a Tokaji Íróktábor.

Egyébiránt ott, a megnyitón vagy bármely rendezvényen, emléktábla-avatáson, kerekasztal-beszélgetésen, előadáson bárki, tehát nem csak táborozó ott lehetett volna, hiszen ezek nyilvánosak és ingyenesek. Sajnos, ez nincs propagálva! Egy bizonytalankodó ifjú párnak én szoltam, hogy bátran bejöhessenek. Ők egyébként – az engem is nagyon érdeklő – *A holló felemelkedése, a Hunyadi sorozatokról* című beszélgetésre jöttek be. Nagy örömmre Diószegi Szabó Pál és Varga Szabolcs történészeknek – plusz nekem – adtak igazat, hogy a történelmi regénynek és filmnek vannak szabályai, mármint az igaznak, és nem a fantasynak. Bár fikciós minden történelmi regény, hiszen nem voltunk ott, nem tudhatjuk, hogyan és mit szóltak az alakok, éppen ezért az alkotói fantázia egy kreált személyben vagy személyekben bontakozzon ki, és ne a történelmi személyt próbálja meg átfantáziálni!

Véleményem szerint az ilyesfajta beszélgetések vagy filmvetítés nagyon sokakat be tudna hozni a táborba kívülről, az érdeklődők köréből, így nem lenne az egész rendezvénysorozat kissé elkülönülő.

Egy „iddogáló intézményben” – nem mondom meg, melyikben, hiszen Tokajban aztán több helyen „fejnek” jó bort vagy más italt – mindenki tudott az íróktáborról, sőt még arról is, hogy ez az 53., viszont arról nem, hogy a rendezvényekre benézhetnek.

Az elkülönülés érzete okán egy férfi a kritikájának adott hangot: „az írók ingyenélők, csak mulatozni jönnek ide a város pénzéből”. Na, ezt helyre tettem kissé, közölve, mennyibe kerül a tábor néhány napja egy-egy főnek, itt nem mulatozunk, hanem szakmai eszmecserét folytatunk, és bár Tokaj város is a támogatók között van, de korántsem ők állják a befizetett díjak és az összköltség közötti részt.

A hely tulajdonosa, Fehér Lászlóné (aki egyébiránt gyűjti az írotábor alkotói által neki dedikált köteteket) így fogalmazott: „figyelemmel kísértem tevékenységüket, mert érdekel az irodalom”.

Igaz, nem ebben az évben, hanem még tavaly Tokajban járva és kisfilmet forgatva összeakadtam a nemzetközi komolyzenei tábor részvevőivel, akik Tokaj barátságos hangulatán túl a kulturális potenciálját emelték ki. Ők mind tudtak az írotáborról! Esetleg – csak súgva a szervezőknek – a két eseményt össze is lehetne hangolni, akár úgy, hogy amikor az egyik véget ér, kezdődik a másik, amelyen az egyiken résztvevők maradhatnak.

Egyébként a nemzetközi művésztelep éppen egy időben működik az írotáborral, ahová több írotársammal együtt ellátogattunk, vagy ahonnan alkotók érkeztek hozzánk. Bármelyik művészet más művészeti ágak miatt nem gyengül, hanem erősödik! A bevezetőben emlegetett odafigyelésnek – a politikai és társadalmi odafigyelésen túl – ez is, a szakmai és művészeti odafigyelés is eleme lehet.

Színházi szakember is jelen volt a táborban, méghozzá már több éve, ahogy mondja, aktív tagja. Kiss József rendező, a Soproni Petőfi Színház igazgató-

ja – azon túl, hogy maga is drámaíró – érdeklődve kutatja, hol áll a magyar irodalom és mit mondanak az alkotók. Ahogy mondta: „nagyon szeretem ezt a helyet, szeretem ezeket az embereket, az írókat, költőket, esztétákat, irodalomtörténészeket, kritikusokat, akik itt megjelennek, az egésznek a szellemiségét”, továbbá szakmai okból kutatja az irodalmi alkotások adaptációs lehetőségeit.

Sajnos, bár az írotábor során – hivatalos módon, az előadók részéről – többször „sóhaj lett” a jövő generáció, az ifjak bevonása, ez, ha megtörténik, konfliktust szülhet. A Móricz Zsigmond irodalmi ösztöndíjasok felolvasóestje szép számú érdeklődőt vonzott, különösen azért, mert ezt követte a borkóstoló program. De: a meghirdetett egy óra helyett majdnem másfelet tartott a felolvasás, amely – nemcsak azért, mert bor jött mögötte, hanem minden körülmény között – zavaró, hiszen bármely program csúszása ilyen. A hét ifjú titán nagyon szerette saját hangját, miközben láthatóan jól elszórakoztatták egymást. Nincs evvel baj, ők legyenek ilyenek, de huszonévesen ne kiáltsák ki magukat etalonnak, amit sajnos le is kommunikáltak felénk. Avval, hogy ők máris ismertek, díjazottak – volt olyan, aki két regényt ír, párhuzamosan, és mind a kettőre ösztöndíjat kap! –, velük szemben meg mi kik is vagyunk? Én pedagógusként beszéltem volna velük, csak nagyon nehéz olyannal, aki információt akar adni, de nem kapni. Akiket nem érdekelnek a valóban neves, József Attila-díjas vagy Herczeg Ferenc-díjas pályatársak sem, akiknek az ifjakat bemutatnam volna. Megkérdeztem két ifjút, mi a véleményük most bekapcsolódva az

írótáborba, de ők kiokítottak, szerintük mi a fontos. (Nem én és a kérdésem. És az írótábor?)

Nem minden fiatal ilyen, sőt! Sok olyat ismerek, akik nem az én véleményem, hanem irodalomtörténész véleménye szerint máris kiváló alkotók. Csak éppen szerények. Talán ezért nem ők a reprezentánsai korosztályuknak.

Tavaly az Írótáborban, azok programjaiban több olvasó is részt vett.

Volt egy lány, aki azt mondta nekem: „Jó volt itt lenni, ide mindig el kell jönni!”, most mégsem találkozhatunk. Kérdés, hogy miért? Vajon miért kopik meg a figyelem a magyar irodalom és egy ilyesfajta szakmai összejövetele, mint a Tokaji Írótábor iránt? És nekünk mit kell azért tenni, hogy ne így legyen, hanem az irodalom és benne a Tokaji Írótábor még soká éljen?

